

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

Kolektīvais interešu strīds un streiks. Prakse pret teoriju.

Dace Tarasova, Latvijas Sabiedrisko pakalpojumu un Transporta darbinieku arodbiedrība LAKRS, juriste

2019. gada 14. novembrī, Rīgā

Tiesiskais regulējums

- Latvijas Republikas Satversme;
- ANO 1966.gada Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (8. pants);
- Eiropas Sociālās harta (6.pants);
- SDO Konvencijas Nr.87 (3. un 10. pants);
- Darba likums (25., 27. pants);
- Darba strīda likums (14. – 20. pants);
- Streika likums;
- Darba koplīgums
- u.c.

Darba strīda likumam

17

1 grozījums

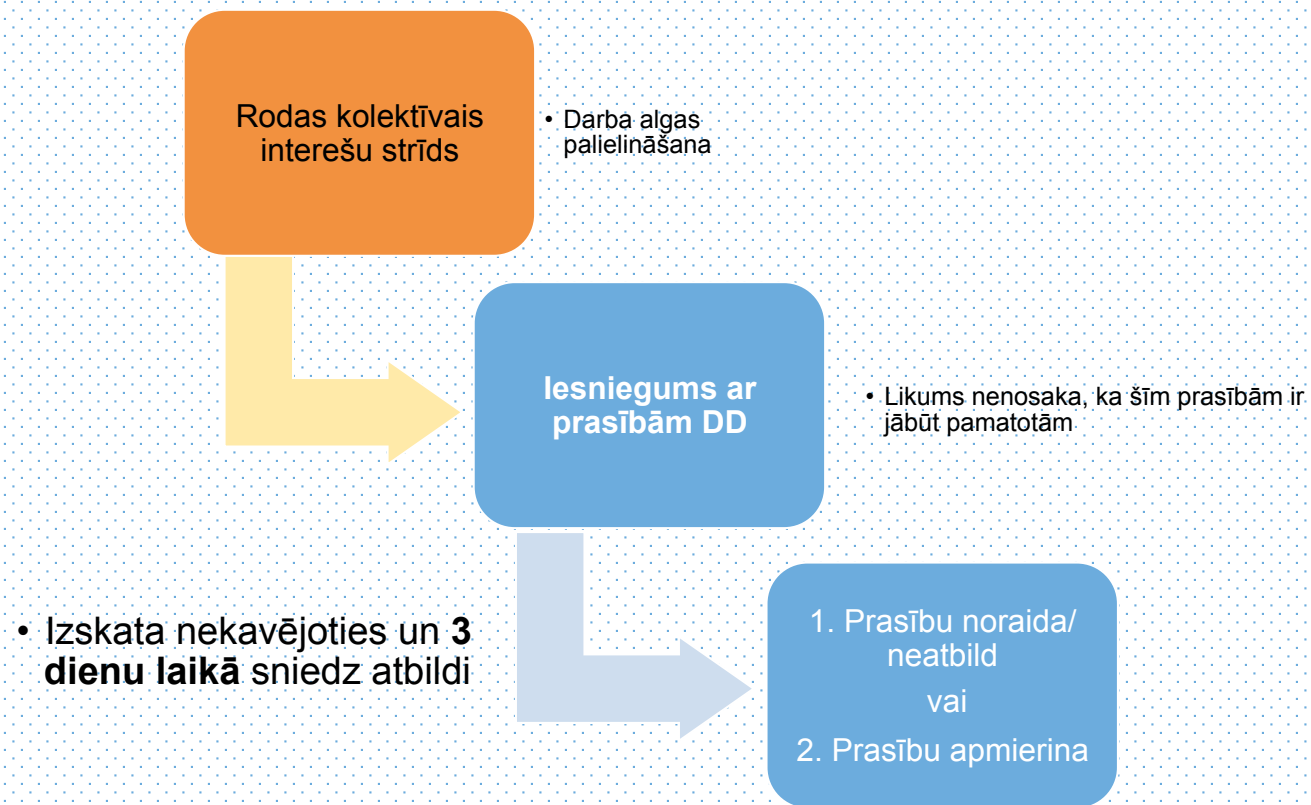
20. pants

Kas ir kolektīvais interešu konflikts (KIS)?

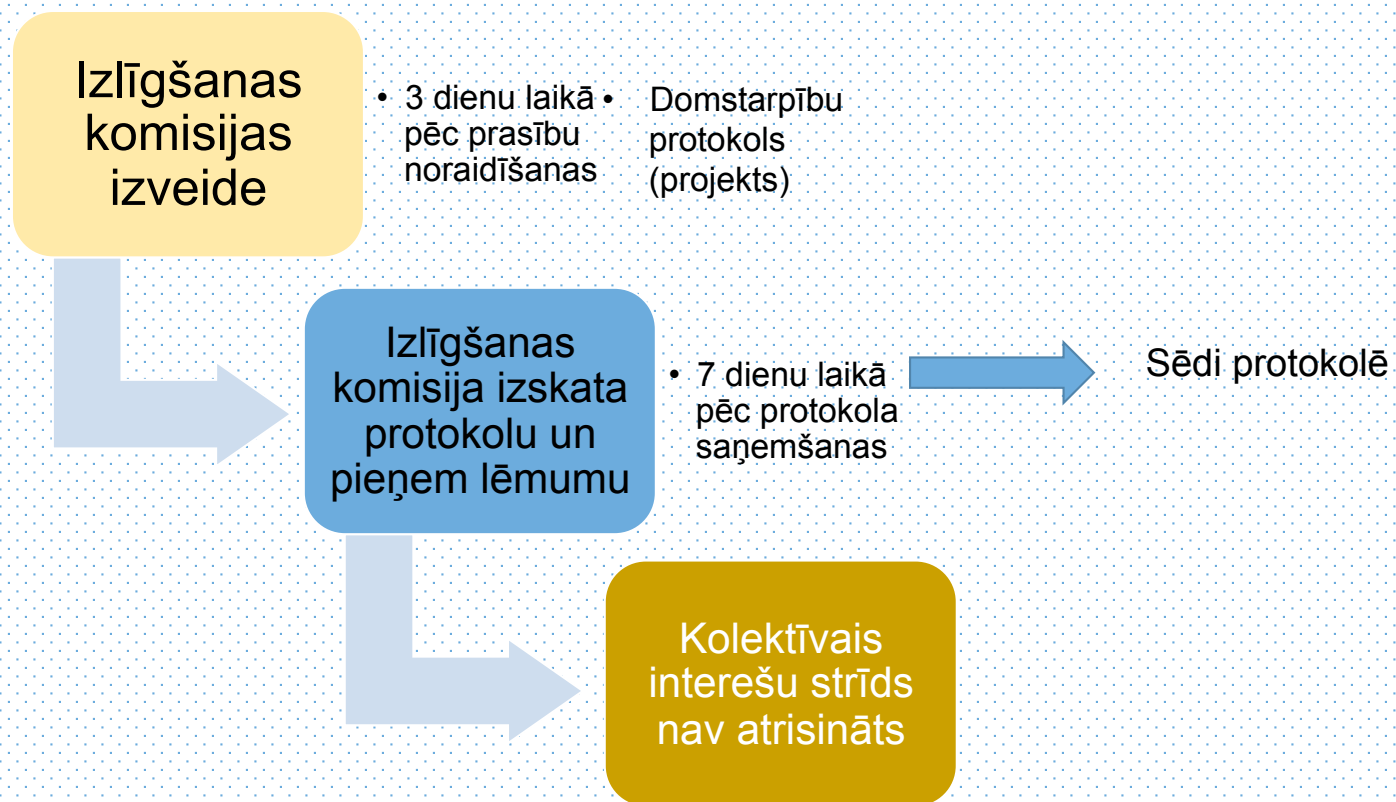
Kolektīvs interešu strīds ir tādas domstarpības starp darbiniekiem (darbinieku grupu) vai darbinieku pārstāvjiem un darba devēju, darba devējiem (darba devēju grupu), darba devēju organizāciju vai šādu organizāciju apvienību, vai nozares pārvaldes institūciju, **kuras rodas saistībā ar kolektīvo pārrunu procesu, nosakot jaunus darba apstākļus vai nodarbinātības noteikumus.**

P.: darba algas, piemaksas palielināšana, darba koplīguma noslēgšana

Kā viss sākas? [1]

Kā viss sākas? [2]

Iespēja atrisināt KIS Nr. 2!

Izšķir darba koplīguma noteiktā kārtībā

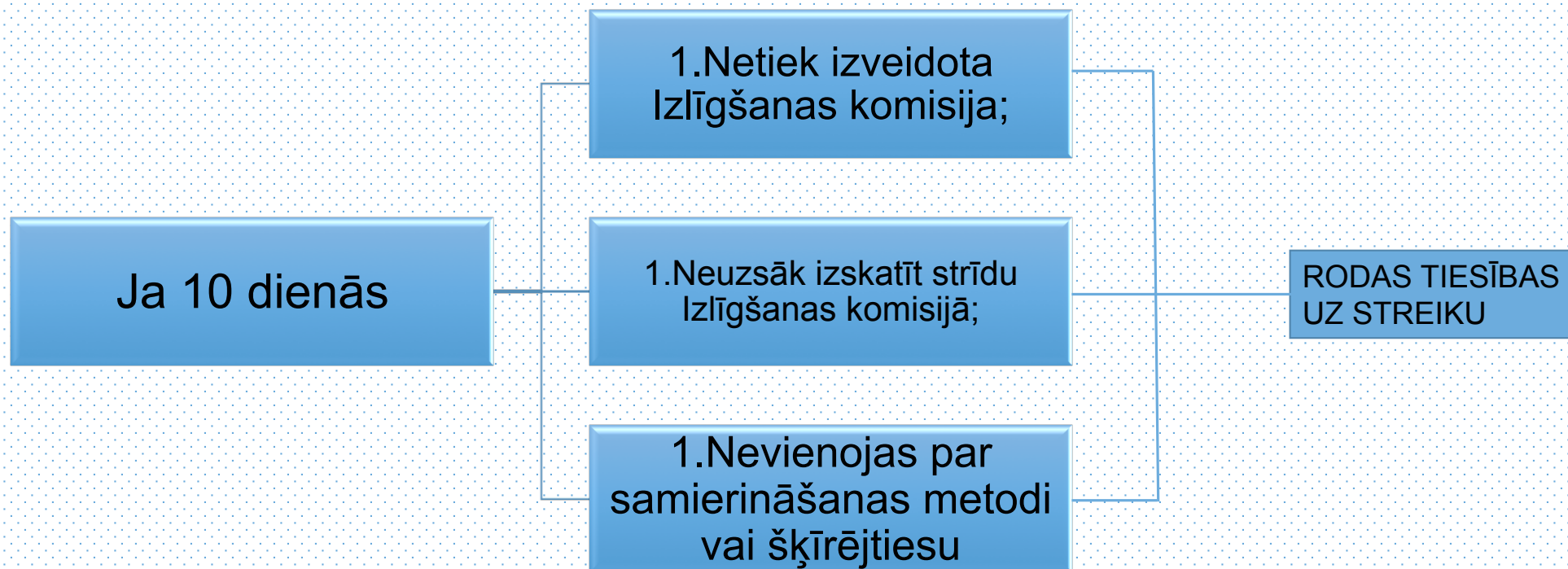

Nav noteikta kārtība vai neizšķir

Vienošānās par samierināšanas metodi vai šķīrējtiesu

Kas notiek ja neatrisina KIS?

Streiks - kā galējs līdzeklis

Streiks: kolektīvā interešu strīda risināšanas veids, kas izpaužas tādējādi, ka uzņēmuma, nozares darbinieki vai darbinieku grupa brīvprātīgi pilnībā vai daļēji pārtrauc darbu nolūkā panākt prasību izpildi.

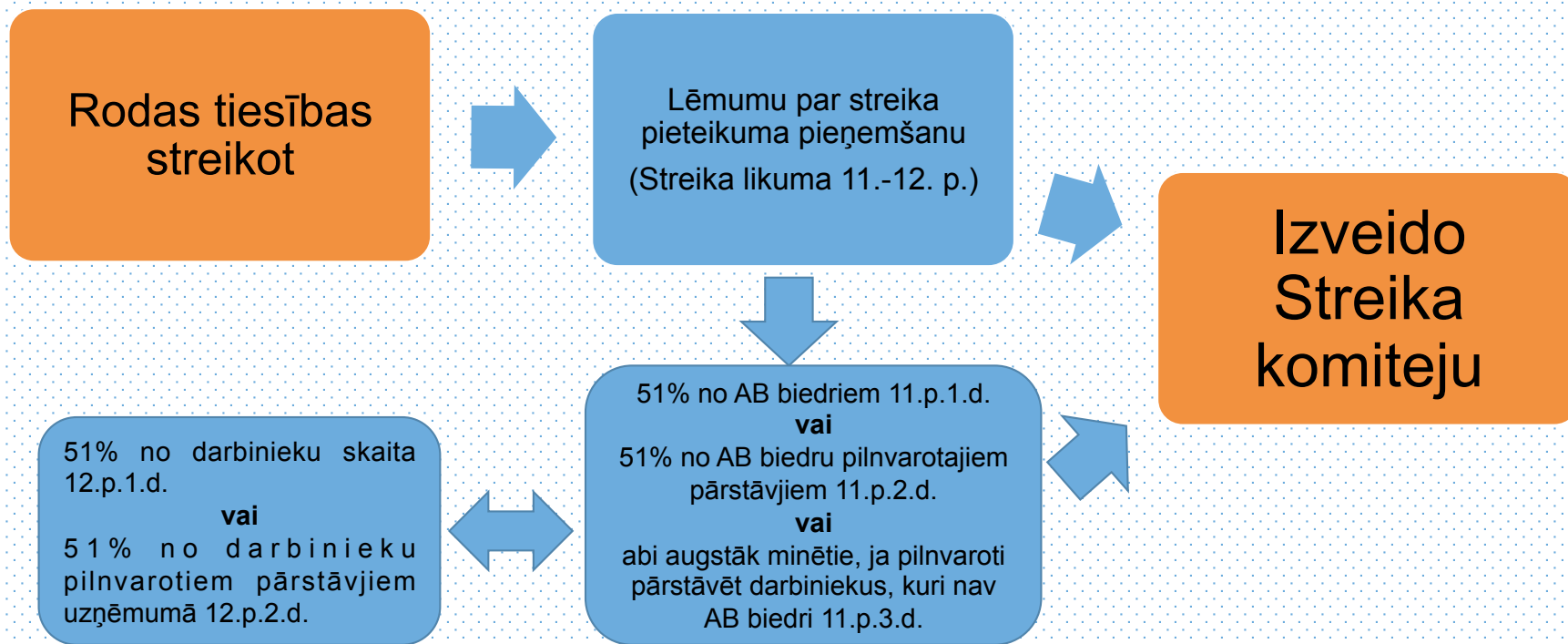
[Streika likuma 1. p.]

Streiks : darbinieku organizēta, visaptveroša darba pārtraukšana, lai piespiestu uzņēmējus pildīt darbinieku prasības (paaugstināt algas, uzlabot darba apstākļus u. c.). Δ prasības var būt arī politiskas, un tas var būt vērstas pret valdību. Δ var būt: oficiāls un neoficiāls, vispārējs un lokāls, kā arī sēdošais Δ , solidaritātes streiks u. c.

[Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca. — R., Zinātne, 2000]

Streiks: ir darba ņēmēju darba pārtraukums, ekonomisko, sociālo tiesību un interešu īstenošanai.

[Slovēnijas Republikas Streika likuma 1. p.]

Streika komiteja ne vēlāk
kā 7 dienas pirms streika
uzsākšanas iesniedz

1. Streika pieteikumu
(14.p.);
2. Sapulces (kopsapulces
lēmumu) un protokolu.

Valsts darba
inspekcijai

NTS
P

Darba devējam

Ja lēmumu pieņem
arodbiedrības biedru
pilnvarotie pārstāvji vai
darbinieku pilnvarotie
pārstāvji, tad jāpievieno
protokols par pilnvaroto
pārstāvju ievēlēšanu +
parakstu lapu.

Aizliegumi un ierobežojumi

AIZLIEGTS	IEROBEŽOTS
tiesneši	ārstniecības un medicīniskās palīdzības dienesti
prokurori	sabiedriskā transporta dienesti;
policijas darbiniekiem	dzeramā ūdens piegādes dienesti;
ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu darbiniekiem	elektroenerģijas un gāzes ražošanas un piegādes dienesti;
robežsargiem	sakaru dienesti;
valsts drošības iestāžu darbiniekiem	gaisa satiksmes kontroles dienesti un tie dienesti, kuri nodrošina gaisa satiksmes kontroles dienestus ar meteoroloģisko informāciju
ieslodzījuma vietu uzraugiem	ar visu veidu transporta kustības drošību saistītie dienesti
personas kuras dienē NBS	atkritumu un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas dienesti
	radioaktīvo vielu un atkritumu uzglabāšanas, izmantošanas un kontroles dienesti;
	civilās aizsardzības dienesti.

Valsts darba inspekcija

- 1.uzrauga** streika norises atbilstību Streika likumam un citiem normatīvajiem aktiem ;
- 2.nosaka** streika sarunu vietu un laiku, ja darba devējs un streika komiteja nespēj panākt vienošanos;
- 3.var atlikt** streika uzsākšanu vai pārtraukt streiku uz laiku līdz trim mēnešiem dabas katastrofas, liela mēroga avārijas vai epidēmijas gadījumā;
- 4.dot** saistošus norādījumus kolektīvā interešu strīda pusēm, ja darba devējs un streika komiteja nenodrošina streika laikā minimālā apjomā darbs nepieciešamajos dienestos, uzņēmumos;
5. pēc darba devēja lūguma vai pēc savas iniciatīvas **nosaka** to darbinieku skaitu, kam streika laikā jāveic par streika laikā veicamajiem pasākumiem.

NTSP loma streika gadījumā???

Streika vai streika pieteikuma atzīšana par nelikumīgu

Streiks vai streika pieteikums atzīstams par nelikumīgu, ja:

- 1) pārkāpts Streika likums;*
- 2) streiks pieteikts jau noslēgta darba koplīguma darbības termiņa laikā, lai mainītu šā koplīguma noteikumus, tādējādi pārkāpjot tajā paredzēto koplīguma grozīšanas kārtību;
- 3) tas ir solidaritātes streiks, kas nav saistīts ar ģenerālvienošanās (par tarifiem, darba un citām sociālās aizsardzības garantijām) nenoslēgšanu vai neizpildi;
- 4) streiks ierosināts, lai paustu politiskas prasības, politisku atbalstu vai politisku protestu.
- 5) ja tas attiecas uz jautājumiem, par kuriem puses jau ir vienojušās streika sarunās.

Streiku vai streika pieteikumu par nelikumīgu var atzīt tikai **tiesa**.

* Tiesu praksē- Tiesības streikot kā galējs līdzeklis izmantojamas, ja nav panākta vienošanās un samierināšanās kolektīvajā interešu strīdā (Streika likuma 3. panta otrā daļa)

TIESA

1. Darba devējs pieteikumu par streika pieteikuma atzīšanu par nelikumīgu iesniedz tiesā **4 dienu laikā no streika pieteikšanas dienas. (Streika likums 24. p.)**
2. Par streika vai streika pieteikuma atzīšanu par nelikumīgu **izskata sevišķā tiesāšanas kārtībā (CPL 251. p.)**
3. Izskata pieteikumu **10 dienu laikā** no tā saņemšanas dienas.
4. **Prokurora** piedalīšanās tiesas sēdē obligāta.
5. Tiesas spriedums ir **galīgs un apelācijas kārtībā nav pārsūdzams.**

Rezumējums

Satversmes 108. pants: Strādājošajiem ir tiesības uz koplīgumu, **kā arī tiesības streikot.** Valsts aizsargā arodbiedrību brīvību.

ANO 1966.gada Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 8. pants: - tiesības streikot ir ikvienam, ja vien tās tiek realizētas saskaņā ar katras valsts likumiem.

Eiropas Sociālās hartas 6.pantā – lai nodrošinātu efektīvu tiesību slēgt kolektīvus līgumus izmantošanu tiek atzītas strādājošo un darba devēju tiesības uz kolektīvu rīcību interešu konfliktu gadījumos, ieskaitot tiesības uz streiku, ievērojot saistības, kas var rasties saskaņā ar pirms tam noslēgtajiem kolektīvajiem līgumiem.

Laiks:

- ❑ $10 + 7 = \underline{17 \text{ dienas}}$ (ja neizveido komisiju un darba devējs neiesniedz pieteikumu tiesā par streika atzīšanu par nelikumīgu);
- ❑ $3 + 3 + 7 + 7 = \underline{20 \text{ dienas}}$ (ja darba devējs neiesniedz pieteikumu tiesā par streika atzīšanu par nelikumīgu);
- ❑ $3 + 3 + 7 + 4 + 10 = \underline{27 \text{ dienas}}$ (ja darba devējs iesniedz pieteikumu tiesā par streika atzīšanu par nelikumīgu).

Tiesu prakse

Valsts darba inspekcijas pārstāve tiesas sēdē sniegtajā atzinumā norādīja, ka Neatkarīgā muitnieku arodbiedrība nebija tiesīga iesniegt streika pieteikumu, jo tā ir tikai viena no esošajām divām muitas darbinieku arodbiedrībām, ka Neatkarīgā muitnieku arodbiedrība neprecizēja VID atbildi uz iesniegumu un jautājumu par izlīgšanas komisijas izveidošanu, bet uzreiz vērsās pie galējā līdzekļa.

Tiesa piešķir būtisku nozīmi iepriekšminētajam pierādījumam. t. i. Valsts darba inspekcijas atzinumam.

[Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2017.gada 5.oktobra spriedumu lietā Nr.C32244117]

Valsts darba inspekcijas pilnvarotā pārstāve /D/ sniedza atzinumu, ka, iepazīstoties ar normatīvo aktu regulējumu un izvērtējot iesniegtos dokumentus, kas ir Valsts darba inspekcijas rīcībā, secinājuši, ka arodbiedrība nav līdz galam realizējusi visus tos posmus, ko paredz Darba strīdu likums, proti, izlīgšanas komisijas izveidošanu.

[Kurzemes rajona tiesas 2019. gada 17. jūnija spriedums lietā Nr. C-2651-19/6]

Valsts darba inspekcijas pārstāvis tiesas sēdē sniegtajā atzinumā norādīja, ka arodbiedrība “LABA” nebija saskaņā ar Streiku likuma 1.panta sesto punktu tiesīga iesniegt streika pieteikumu, jo tā ir tikai viena no esošajām darbinieku arodbiedrībām un tai bija pieteikums jāsniedz kopā ar otru arodbiedrību Latvijas sabiedrisko pakalpojumu un transporta darbinieku arodbiedrības LAKRS (turpmāk - arodbiedrība LAKRS). Minēto atzinumu Valsts darba inspekcijas pārstāvis balstīja uz iepriekš izskatītām civillietām, kas tika izlemtas saistībā ar Latvijas Nacionālajā operas pieteikumiem par streiku atzīšanu par nelikumīgiem.

Tiesai nav pamata apšaubīt arodbiedrības “LABA” tiesības iesniegt streika pieteikumu, jo atbilstoši Streiku likuma 1.panta 6.punktam streika pieteikums ir arī uzņēmuma vai nozares darbinieku arodbiedrības paziņojums par lēmumu streikot. Iepazīstoties ar iesniegtajiem pierādījumiem un noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, tiesai nav pamata apšaubīt arodbiedrības “LABA” tiesības iesniegt streika pieteikumu, jo tas izdarīts Streiku likuma 12.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā.

[Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014. gada 21. novembra spriedums lietā Nr. C27196814]

Jautājumi vs Secinājumi

1. Vai Izlīgšanas komisijas sēde ir nepieciešama, ja darbinieki/ biedri (arodbiedrība) izmanto ne tikai oficiālas sarakstes, bet arī vairākkārtīgi tiekas ar darba devēju, rīko protesta akcijas u.c. aktivitātes?
2. Ko darīt, ja uz Izlīgšanas komisijas sēdi kāda no Pusēm neierodas?
3. Vai Darba strīda likuma 1. pants : «Likuma mērķis ir nodrošināt darba strīdu taisnīgu un ātru izšķiršanu, nosakot darba strīdu izšķiršanas institūcijas un darba strīdu izšķiršanas procesuālo kārtību»?

**PALDIES PAR UZMANĪBU!
JAUTĀJUMI?**